

INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOSCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
28

RYNEK RZEPAKU

stan i perspektywy

ISSN 1231-269X

**ANALIZY
RYNKOWE**

LISTOPAD 2005

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne
- II. Rynek oleistych na świecie – *J. Burakiewicz*
- III. Rynek oleistych w Unii Europejskiej – *E. Rosiak*
- IV. Rynek oleistych w Polsce
 1. Produkcja rzepaku – *E. Rosiak*
 2. Obroty rzepakiem – *E. Rosiak*
 3. Handel zagraniczny oleistymi – *W. Dzwonkowski*
 4. Przemysł tłuszczowy – *E. Rosiak, M. Wigier*
 5. Ceny detaliczne i spożycie tłuszczów roślinnych – *E. Rosiak*

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – prof. dr hab. Jan Małkowski, tel.: (0·prefiks·22) 827-36-64

AUTORZY:

dr inż. Ewa Rosiak

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-595

dr inż. Jan Burakiewicz

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-595

dr Marek Wigier

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-438

mgr Wiesław Dzwonkowski

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-616

mgr inż. Teresa Zdziarska

• IERiGŻ-PIB •

Tel.: (0·prefiks·22) 50-54-440

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 8.11.2005 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Jan Małkowski, Bożena Nowicka, Roman Urban (wiceprzewodniczący),
Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w czerwcu 2006 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2005/06 światowe zbiory oleistych będą wysokie (wzrost o 0,8% do 377,3 mln ton). Przewiduje się wzrost zbiorów wszystkich oleistych, z wyjątkiem bawełny i rzepaku. Najbardziej zwiększy się produkcja lnu, słonecznika oraz ziaren palmowych, a najmniej rącznika. Zbiory soi, najważniejszej rośliny oleistej w skali świata wyniosą 216,1 mln ton i będą o 1,7% wyższe. Relacje popytu/podażowe na światowym rynku nasion oleistych i produktów ich przerobu będą zrównoważone i dlatego nie przewiduje się znaczących zmian ich cen. Większe zmiany cen mogą wystąpić tylko na rynku olejów roślinnych.

Światowe zbiory rzepaku w sezonie 2005/06 wyniosą 45,0 mln ton i będą o 2,5% niższe w porównaniu z rekordowymi zbiorami w sezonie poprzednim. Na zmniejszenie zbiorów wpłynie duży spadek produkcji w Chinach, niewielki w UE-25 oraz przewidywany znaczący spadek produkcji w Australii. Zbiory rzepaku u pozostałych dużych producentów – w Kanadzie i Indiach były wyższe niż przed rokiem.

Tegoroczne zbiory rzepaku w Polsce wyniosły 1434,0 tys. ton i były o 12,2% mniejsze w porównaniu z bardzo wysokimi ubiegłorocznymi zbiorami. O ich zmniejszeniu zdecydował spadek plonów (o 13,2% do 26,3 dt/ha), który wynikał głównie z mniej korzystnych, niż przed rokiem, warunków agrometeorologicznych występujących w okresie wegetacji rzepaku. Powierzchnia uprawy rzepaku była o 1,2% większa (544,5 tys. ha).

W III kwartale skupiono ok. 980 tys. ton rzepaku (ok. 69% zbiorów), tj. o 15,7% mniej niż w tym samym czasie roku poprzedniego. Przeciętna cena skupu wyniosła 777,0 zł/t i była o 11,3% niższa w porównaniu z III kwartałem 2004 roku. Utrzymała się wysoka opłacalność uprawy rzepaku względem pszenicy. Dlatego zasiewy rzepaku ozimego pod przyszłoroczne zbiory były wysokie. Szacuje się, iż rzepak ozimy zasiano na ok. 530 tys. ha, tj. na powierzchni

o ok. 4% większej w porównaniu z tegoroczną powierzchnią koszoną. Przy większym areale uprawy i prawdopodobnie niższych plonach, przyszłoroczne zbiory rzepaku mogą wynieść ok. 1,3 mln ton i być o ok. 6% mniejsze w porównaniu z tegorocznymi.

W sezonie 2005/06 krajowe zasoby rzepaku (produkcja łącznie z wysokimi zapasami początkowymi) wyniosą ponad 1,5 mln ton i są tylko o 6,2% niższe w porównaniu z bardzo wysokimi zasobami w sezonie poprzednim. Przewiduje się, iż eksport rzepaku wyniesie ok. 150 tys. ton i będzie dwukrotnie niższy niż w sezonie poprzednim, a jego import będzie, tak jak dotychczas, marginalny. Przerób rzepaku zwiększy się do ok. 1,2 mln ton (o 6,7%). Produkcja oleju rzepakowego surowego wzrośnie do 480 tys. ton, a śrutę rzepakową do 720 tys. ton. Na koniec sezonu zapasy rzepaku wyniosą ok. 40 tys. ton i będą o 60% niższe niż przed rokiem. W sezonie 2006/07 krajowe zasoby rzepaku będą prawdopodobnie niższe niż w sezonie 2005/06, z uwagi na przewidywany spadek zbiorów i niższy stan zapasów na początku kolejnego sezonu. Jednocześnie możliwy jest wzrost zapotrzebowania rynku wewnętrznego na olej rzepakowy dla celów przemysłowych, głównie do produkcji biopaliw. Dlatego w sezonie 2006/07 na rynku rzepaku może wystąpić niedobór podaży, w wyniku czego jego ceny wzrosną.

W 2005 r. nastąpi niewielki wzrost produkcji głównych wyrobów sektora olejarskiego. Szacuje się, iż produkcja olejów rafinowanych wyniesie ok. 470 tys. ton i będzie o 1,7% wyższa niż w roku poprzednim, zaś produkcja margaryn zwiększy się do ok. 360 tys. ton, tj. o 1,5%. W grupie olejów rafinowanych nastąpi znaczący wzrost produkcji oleju rzepakowego (o ok. 12%, do 370 tys. ton), który w pełni zrekompensuje spadek produkcji olejów sojowego, słonecznikowego, jak i pozostałych. Większy wzrost produkcji głównych wyrobów sektora olejarskiego przewiduje się w 2006 roku.

W I półroczu 2005 r. przemysł tłuszczowy generował zyski, choć jego rentowność brutto i netto była niższa niż w I półroczu 2004 r. i niższa niż w całym przemyśle spożywczym. Sektor miał nadal wysoką płynność finansową i poziom inwestowania. W skali całego 2005 r., jak i w roku następnym, przewiduje się utrzymanie dobrego stanu finansowego przemysłu tłuszczowego.

W I półroczu 2005 r. wyniki handlu zagranicznego w sektorze oleistych poprawiły się. Przy znaczącym wzroście eksportu oleju rzepakowego i śrutę rzepakową, wpływy z eksportu oleistych (53,7 mln EUR) wzrosły prawie trzykrotnie, a wydatki na import (287,0 mln EUR), mimo wyższego wolumenu importu oleistych, lecz przy niższych cenach ich zakupu, zmalały o 2,5%. Deficyt w handlu oleistymi wyniósł 233,3 mln EUR i był o 42,0 mln EUR niższy niż w I półroczu 2004 roku. W II półroczu 2005 r., jak i w sezonie 2005/06, z uwagi na spadek eksportu rzepaku oraz bardzo wysoki import śrut oleistych, deficyt w handlu zagranicznym oleistymi będzie znacznie większy niż w analogicznych okresach poprzednich.

W pierwszych dziewięciu miesiącach 2005 r. (w relacji rok do roku), ceny detaliczne tłuszczów roślinnych były średnio o 0,4% wyższe, w tym margaryny i inne tłuszcze roślinne podrożały o 0,8%, a oliwa z oliwek o 5,0%. Potaniały natomiast oleje roślinne, ich ceny były średnio o 0,6% niższe niż przed rokiem. Wzrost cen tej grupy towarowej w skali całego roku będzie niższy niż w roku poprzednim. W relacji rok do roku tłuszcze roślinne potanieją względem tłuszczów zwierzęcych.

Szacuje się, iż spożycie tłuszczów roślinnych w 2005 r. wzrośnie do ok. 20 kg w przeliczeniu na 1 mieszkańca i będzie o 2,6% większe niż w roku poprzednim. Udział tłuszczów roślinnych w konsumpcji tłuszczów ogółem wyniesie 67,7%, wobec 63,5% w 2004 roku.

SUMMARY

The world oilseed crops in the 2005/06 season are expected at a high level (377,3 million tons, i. e.: 0,8% up the previous season). The crops of all major oilseeds (except of cotton and rapeseed) are expected to increase. The highest increase would concern flax, sunflower, palm kernel, while the lowest increase is expected in the case of the castor-oil plant. The crop of soybean, the most important oilseed crop, are expected 1,7% up at 216,1 million tons. The supply and demand relations on the world market of oilseeds and their derivatives will be balanced and therefore none of major changes in prices are expected. Major shifts in prices are likely to occur only on the market of vegetable oils.

The world rapeseed crop in the 2005/06 season are estimated 2,5% down from the previous record season at 45 million tons. The decline results from considerably lower crops in China and Australia and negligibly lower in the EU. Rapeseed crops in other major producing countries (Canada, India) were higher than a year ago.

Rapeseed crop in Poland this year totalled 1434,0 and were 12,5% down from exceptional last year's crop. The decline reflected mainly lower yield (by 13,2% to 26,3 t/ha). Lower yields resulted from weather conditions during the vegetation period that were less favourable than in the previous year. Rapeseed area was 1,2% up on 2004 at 544,5 thousand ha.

Rapeseed procurement in the third quarter of 2005 totalled about 980 thousand tons (ca 69% of total crop), which was 15,7% down from corresponding period of the previous year. Procurement price averaged 777,0 PLN/t, i.e. 11,3% down from the third

quarter of 2004. The profitability of rapeseed production compared to wheat was relatively high. Therefore winter rapeseed plantings (530 thousand ha) for the harvest next year increased by 4% up on this year's harvested area. Such area along with forecast slight decline in yields would give the crop in 2006 at about 1,3 million tons, i.e. 6% down from 2005.

Domestic supply of rapeseed (production plus high opening stocks) in the 2005/06 season totalled 1,5 million tons (6,2% down from a very high level reported in the previous season). Comparing to the previous season rapeseed exports are forecast to half to 150 thousand tons, while the imports would still be marginal. Rapeseed crushing is expected to increase by 6,7% to 1,2 million tons. The production of rape oil and rape meal is likely to increase to 480 and 720 thousand tons respectively. Carry over stocks are expected 60% down at 40 thousand tons. Reflecting forecast decline in crops and lower stocks domestic supply in the 2006/07 season is likely to decline as well. At the same time domestic demand for rape oil (mainly for bio-diesel production) is forecast to increase. Therefore in the 2006/07 season rapeseed shortages on the market are likely to occur, which will push the prices up.

A slight increase in the output of major products in the fat sector is expected in 2005. The production of refined oils and margarine is estimated 1,7 and 1,5% up at about 470 and 360 thousand tons respectively. Regarding refined oils a bulk increase in the production of rape oil (by 12% to 370 thousand tons) will offset decline in the production of soy oil, sunflower oil and other oils.

In the first half of 2005 fat industry generated profits. However the profitability at gross and net level was lower than in the first half of 2004 and lagged behind the overall figure calculated for the entire food industry. Financial liquidity of the sector was still high, so was the investment level. In the whole 2005 and in 2006 the situation in the fat industry is expected to remain fairly stable.

There was certain improvement of the results of foreign trade in oilseeds in the first half of 2005. Due to a considerable increase in exports of rape oil and rape meal the revenue on oilseed export (53,7 million EUR) increased three times while the expenditure on imports (287 million EUR) despite a rise in terms of volume declined by 2,5%. The negative balance of trade improved by 42 million EUR to 233,3 million EUR. Reflecting decline in rapeseed export and very high imports of oil meals the negative balance of trade in the second half of 2005 and in the 2005/06 season will significantly exceed the figures observed in comparable periods in previous years.

Retail prices of vegetable fats (year to year basis) over the first nine months of 2005 were in average 0,4% higher in 2004, including margarine and other fats (by 0,8%), olive oil (by 5,0%). On the other hand the prices of vegetable oils declined in average by 0,6%. In the whole year the price increase will be lower than in 2004. Relative prices of vegetable fats versus animal fats will decline.

Per capita consumption of vegetable fats in 2005 is expected 2,6% up on 2004 at 20 kg. Vegetable fats would account for 67,7% of overall fat consumption (63,5% in 2004).

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukazać się:

1. Rynek owoców i warzyw (27) • listopad 2005,
2. Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi (22) • grudzień 2005,
3. Popyt na żywność (6) • grudzień 2005,
4. Rynek cukru (28) • grudzień 2005,
5. Rynek ryb (4) • grudzień 2005,
6. Rynek środków produkcji i usług dla rolnictwa (29) • marzec 2006,
7. Rynek pasz (19) • marzec 2006,
8. Rynek mleka (30) • kwiecień 2006,
9. Rynek drobiu i jaj (29) • maj 2006,
10. Rynek ziemniaka (29) • maj 2006,
11. Rynek mięsa (30) • maj 2006,
12. Rynek zbóż (30) • czerwiec 2006,
13. Rynek rzepaku (29) • czerwiec 2006,
14. Rynek ziemi rolniczej (9) • wrzesień 2006.

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2005 roku wynosi 40 zł.
Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw
Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego,
ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0-prefiks-22) 50-54-685, faks: 827-19-60
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>
